

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

Pe ună ană 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an 36 fr., pe șese luni 18 fr., pe trei luni 9 franci.

ANULU XLVII.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Sorisorii nefrancate nu se primesc. — Manuscrisuri nu se retrămit.

N° 237.

Duminică 9 (21) Decembrie

1884.

Brașov, 8 (20) Decembrie

Din ce în ce ne convingem mai mult, că d. Tisza n'are altă grijă mai urgentă, decât aceea d'a astupă gura presei naționalităților și mai vârtosă a presei române.

Diarul lui oficios din Pesta, „Nemzet,” merge chiar până a susține, că nu numai Tisza, dar împreună cu el toți Maghiarii voesc să sugrume și puțină libertate, de care se mai bucură presa naționalităților nu din grația guvernelor maghiare, ci în urma împrejurării că nu s'a putut crea pentru dânsule o lege de presă deosebită.

Din incidentul procesului de presă al venerabilului nostru publicist G. Barițu, „Nemzet” mâniat asupra verdictului de achitare al juriului din Sibiu, afirmă că opiniunea publică maghiară, fără deosebire de partide, s'a saturat de asemenea verdicte.

Ei bine, admitem că așa este, cum ăce „Nemzet,” și că opiniunea publică maghiară de ađi, sumuțată asupra noastră de presa ungerescă, care nicodată nu vorbește de năsuinđle noastre legitime și drepte decât într'unu tonu plinu de dispreț și de ură, doresce în adevăr să se ia măsuri absolutiste în contra celor ce apără drepturile naționalităților.

Admitem și aceea, că cei mai mulți dintre Maghiarii, astfel fanatisați, s'au saturat de verdictele achitătoare ce le-au dat nisce cetățeni independenți, cari nu și află chemarea în aceea, de a și îndrepta conștiința lor după poftele ministrului Tisza Kalman și cari au multu mai mare respectu de instituțiunea liberală a juriului, decât s'o lase a fi unelta guvernului.

Dar dacă opiniunea publică maghiară s'a saturat de a vedea achitându-se preinșii agitatori dați în judecată de către procuror; noi să nu ne fi saturat de atâtea prigoniri și asupri din partea guvernului, la cari sunt espusi cei mai zeloși apărători ai drepturilor noastre?

Dacă Maghiarii s'au saturat pentru câteva verdicte, cari n'au eșit după placul guvernului; noi să n'avem dreptul de a fi sătui de nenumeratele sentințe ce le pronunță dîlnicu autoritățile și guvernul maghiar în detrimentul poporului nostru și cu călcarea drepturilor lui?

Ori d'ora numai Maghiarii să aibă o opiniune publică, și trei milioane de Români să n'aibă și ei capacitatea de a judeca cum sunt tractați de către cei ce mănuesc puterea în acestu stat?

Maghiarii numai doisprezece ani au avut să sufere greutatea absolutismului nemțesc, care tracta cu ei de o sută de ori mai bine și mai cu cruțare, decum tractază ei cu noi, și i desfidem să ne spună, dacă nu se saturaseră până în gātu de starea de atunci?

Ar crede omul, că Maghiarii, cari au fost și ei odată într'o situațiune aprópe ca a noastră, sunt în stare a înțelege că, dacă o națiune se luptă de 17 ani în contra unui sistem asupritor, care a scos o din toate pozițiunile vieții publice și sub care chiar cu ignorarea și călcarea legilor existente se prigonesce limba și naționalitatea ei, este imposibilu, ca să nu se manifeste în sinul ei, fie prin graiu viu său în scrisu, o amărăciune ce corespunde simțământului ei publicu naționalu.

Insă când vedem, că și foile opoziționale ca „Ellenzék” și altele dau în glasul organului guvernamental și ceru omorirea cu orice preț a liberului cuvântu alu naționalităților, trebuie să ne îngrozim de sorțea acestei patrii.

Neîmpăcaților despoți maghiari de calibrul celor dela „Nemzet” și „Ellenzék”... le aducem aminte de cuvintele pronunțate de curându la adresa Maghiarilor de către conducătorul ceh Dr. Gregor, că „*idea de naționalitate este mai puternică chiar decât dinamita, căci ea aruncă în aer chiar state întregi.*”

Discursul lui Sennyey.

Discursul ce l'a ținut baronul Sennyey în 17 l. c. când a ocupat fotoliul de președinte alu camerei magnaților este următorul:

Înaltă cameră! (auđiți! auđiți!) Chiamat fiindu la acestu strălucitu scaun presidentialu ca urmașu alu acelui bărbatu, care la înce utulu carierei mele oficiale a fostu măestrul meu; mai târziu în mijlocul unor critice împrejurări a conlucratu cu mine spre a pregăti restabilirea constituțiunei noastre; și pe care l'am venerat întotdeauna ca amic al meu, care m'a fericit cu simpatia lui multu prețuită și ale cărui strălucite merite, câștigate pentru tron și patriă, precum și în cercul acestei înalte camere au fost în modu așa de demnu accentuate er de un vorbitoru împodobit cu purpuru cu tota puterea elocinței sale, — fie-mi iertat înainte de toate, ca urmându acelei venerațiunii profundu semnțe, ce-o dătorescu acestei ilustre adunări, să salut înalta cameră din adâncul inimei mele; fiă-mi ertat să vă declar în momentul, când în urma unei retrageri mai îndelungate din cauză de bolă pășescu érași pe cariera publică, împlinindu astfel o datoriă către mine însumi, că mă presentu înaintea acestei înalte camere susținându-mi pe deplin principiile mele neschimbate și independința convicțiunei mele.

Deorece nu stau pe acea basă a solidarității cu guvernul, care se crează prin identitatea de principii, am cređutu înainte de toate de a mea datoriă, de a-mi stabili pozițiunea mea politică la treptele tronului și față cu guvernul cu o francheță, care eschide ori-ce neînțelegere. Astăzi însă, venerațiunea, ce-o am pentru datoriile demnității ce mi s'a dat preagrațios și pentru sentimentele constituțiunale ale înaltei camere, precum și acea amicitie și acea încredere, cu care mă onoreză mai mulți din onorații ei membri de unu lungu șiru de ani — mă silescu a declara: că dela mine nu s'au cerut concesii politice, și pot adauge, că asemeni concesii nu s'au făcutu nici deo-parte nici de alta.

Deorece cu modul acesta s'amt că am păstrat pe deplin credința mea către principiile mele și deorece m'am convinsu de altă parte, că în unele cestiuni ideile mele, ce le profesez de multu, se unesc în trăsurile principale cu acele ale guvernului — am cređutu că voi împlini datoria mea de cetățenu, decât, plecându-mă dinaintea pré înaltei resoluțiunii a domnului și regelui meu, voiu dedica slabele mele puteri serviciului afacerilor publice la acestu postu, care îmi face posibilu, ca departe de agitațiunile luptelor politice să iau o pozițiune afară de partide, ba după ce suntu chiamat a conduce discursurile acestei înalte camere, peste partide, urmându astfel esemplului neuitatului și regretatului meu amic de principii și amic personalu*) care a sciut

*) Mailath.

să împreune în totdeauna cunoscuta țăriă a convicțiunei sale cu obiectivitate nepărtinitóre. Urmându acestui esemplu, îmi rezervu de a lua locu eventualu în șirurile ilustrațiilor membri ai acestei înalte camere și de acolo să exprim părerile mele divergente; de altă parte sunt gata a sprijini proiectele și năsuințele folositoare ale guvernului, ori de câte ori voiu pute face acesta conformu convicțiunei mele...

Acésta e partea cea mai esențială a discursulu d-lui Sennyey. Mai departe dânsul a accentuat, că cu totă divergența principiilor și a părerilor diferite este un punct de atingere comunu în acel unic mare scopu, care este bunăstarea și fericirea.

Mai departe amintesc proiectul de lege pentru reorganizarea camerei magnaților și ăce că soluțiunea acestei cestiuni va crea o epocă în viața camerei. Acésta cameră a fost și va trebui să fie unu elementu alu moderațiunei, unu scutu alu susținerii statului, constituționalu și alu intereselor naționalității intruparea tradițiilor moștenite și a spiritului independentu ce se înalță peste mișcările pasiunilor... Sennyey doresce ca noua cameră să fie, espresiunea fidelă și demnul moștenitoru alu acelui tipu național și politicu, care e o însușire de frunte a camerei magnaților, și să aibă garanțiile necesare de independență și durabilitate.

În fine apelă la membrii camerei și în specialu la membrii generațiunei mai june, ca să-lu sprijinescă în împlinirea misiunii, și dânsul (Sennyey) se va simți fericit, decât prin punctuala împlinire a datoriilor sale va pute să câștige încrederea camerei.

Discursul a fost primitu cu viue aplause. Veniseră la ședință toți magnații, cari s'au aflat în Peșta. Dintre ei a lipsit numai unul — comitele Andrassy. Absența lui a bătut la ochi.

Procesul de presă în contra lui G. Barițu.

(Urmare)

Sibiu, 17 Decembrie 1884.

Acusatul G. Barițu: Domnilor jurați! Decă n'asut fi apărut cu acestă ocaziune ca fiul patriei acesteia, ci ca strein, din cetirea acestui articolu precum și din cetirea actului de acușiune forte puțin așu fi putut înțelege, pentru ca să-mi facu o idee clară despre întreaga atacere. Acésta vine de acolo, că autorul articolului a trecut cu tăcerea o mulțime de fapte premergătoare. Acésta ar fi fostu pentru mine unu motivu, decât așu fi fostu aci, să nu lasu în nici unu casu acestu articol în foia mea. Nu din acele motive, ce i-a plăcutu procurorului să le aducă înainte, ci numai din acesta! Cu totul altfel ar fi putut autorul articolului să și espri durerile sale, și cu mai multă motivare. Dar și o altă împrejurare m'a făcutu să declaru judelul de instrucțiune, că n'asut fi admisu articolul, asta-i regula vieții mele, d'a nu mă amestecă în afacerile bisericesci ale altor confesiuni, căci foia mea nu este foie bisericescă, ci politică ș. a. Așu fi făcutu o cu atât mai puțin, că eu între multe confesiuni ale acestei țări nu cunosc nici una, care să vegheze cu atata gelosia asupra drepturilor biserice sale, ca tocmai cea gr. or., și acésta cu cel mai deplin drept. Eu nu aparțin acestei biserice și m'asut fi ferit să mă ocupu cu vr'o afacere d'ale ei, dar așu fi dorit, ca unu altu dînar, alu cărui redactor aparține ei, să espună acestu obiectu în cea mai bună ordine. Și pentru ce? Fiindcă credinșii religiunei biserice gr. or. române numără în Ungaria și în Ardélu peste 1 1/2 milionu suflete și au o mulțime de interese și trebuințe, asupra cărora numai acum câteva decenii nu puteu dispune, fiindcă nu le eră permis. O deosebire extraordinară e de făcutu între tractarea afacerilor religioase ale tuturor celorlalte confesiuni și între afacerea acestei biserice. Aci sunt de luat în considerare cu totul alte puncte de vedere. Celelalte au fost cu totul libere și înainte de 1848, ér acésta biserică a fostu inter religiones toleratas, a fostu numai suferită, nu i-a fostu ertat să și înființe școle și fondri religioase. Trebuie să mă întorc în trecut, chiar decât procurorul mi-ar lua acésta în nume de réu. Până la 1848 biserică gr. or. în sensul legilor țării nu și pute zidi școle și nu și pute forma fonduri. În urma marelor evenimente din 1848 și 1849 și a celor ce au urmat după acestea, deveni biserică liberă. Poporul, clerul, principii bisericesci trebuia să vedă acum, ca să facă progrese cu cisme de șapte miluri, cu atât mai mult, fiindcă, precum

toți știu, acestu popor este spus până în ziua de azi batjocurii din diferite părți. Veți fi văditu, pôte, chartele țării, care ilustrează cu diferite colorii starea statistică a școlilor; nu e bătătoru la ochi, că tocmai în ținuturile, în comitatele, în districtele, unde poporul român e mai numerosu, sunt colorile cele mai întunecate? Acesta uneori se ia în bătaia de joc și ne lovesce în inimă, fie că suntemu gr. cat. ori gr. or., fiindcă scim, că nu suntemu vinovați de acesta, fiindcă nu ne era ertat să ne cultivăm. Brașovenii a trebuit să se judece șapte ani întregi, dela 1838 până la 1845, ca să li se permită a-și înființa cu mijlocele lor unu gimnasiu și o școală normală, și au pierdut procesul. Dar prin atotputernica bunătate și numai în urma înțelepciunii domnitorului nostru a isbitu acestă biserică să se împărtaşcă de libertatea religioasă. Maiestatea Sa a permisu pré grațiosu să se restabilească vechea mitropoliă, pétra unghiulară pentru hierarchia bisericească. Legislativa statului ungurescu a fostu așa de generoasă, că ceea ce a promis Maiestatea Sa, a codificat în art. de lege IX din 1868, care lege a fostu sancționată și de Maiestatea Sa. Curându după aceea, în puterea acestei legi s'a lucratu constituțiunea bisericească a acestei arhidiecece pentru mai multu de 1 1/2 milionu de suflete, s'a întăritu de Maiestatea Sa și dela 1860 se află în deplină activitate. În puterea acestei constituțiunii bisericești trebuie ca congresul bisericeșcu să se convoce totu la trei ani, ca să tracteze afacerile generale ale celor trei diecese: Sibiu, Arad și Caransebeș — cu totul 90 de bărbați aleși. Dela 1869 se întimplă acum a doua oră, că s'a trecut peste acestu periodu de trei ani. În anul 1877 s'a dîșu mai înainte, că în Turcia poporele se încera! Dér pentru Dumneșcu, ce avem noi cu unu răboiu esternu, ca pentru aceea să se împedec mersul regulat alu pertractărilor bisericești? Acum s'a întimplat a doua oră. Ceva de neînțelesu, în foia guvernamentală »Pester Lloyd« dela 13 c. s'a jucat o prevenire, pôte prevédend, că cum are să fie adî acestă pertractare, și într'unu lungu articulu afirmă, că Ex. loru d-nii ministri Tisza și Caransebeșu n'ar fi fostu nici decum de părere, ca sub pretextulu serbătorii lui Horia și Cloșca să se amâne convocarea congresului. Aci am foia oficială a d-lui mitropolitu Mironu Romanu Nr. 122/1884; în ea se presupune, că »Luminătorulu« și »Observatorulu« meu învovălesc în modu nedrept pe Escelența Sa, că n'a convocat congresulu, și că d-nii ministri și-ar fi exprimat numai dorința, ca să nu se convoce acestu congresu. Aci însă foia oficială dîce expresu, că, pe când consistoriulu metropolitanu se intrunise în ședința plenară, consistoriulu i s'a prezentat unu emisu ministerialu, și în cauza acestui emisu congresulu nu s'a pututu ține. Nu potu presenta acestu actiu din archiva metropolitană, dar sunt mulțamitu cu ceea ce dîce despre acestă foia oficială, căci acesta adevereșce, că amânarea s'a făcutu în urma acelu emisu. Eu, în casulu de față, așu fi sfătuitu pe d-nii credincioși ai confesiunii gr. or., să nu se pré turbure de acesta, căci și parlamente chiar nu se convoca ani întregi. Dar la astfelu de observațiuni amu primitu și primescu și de și răspunsu, că nu numai acesta e durerea noastră, că congresulu s'a amănatu câte unu anu de doue ori, dar ne face să tremurăm împrejurarea, că autonomia noastră bisericească se vatemă și la urma urmelor s'ar putea înlătura. Acesta e motivulu, pentru care și articulu din »Observatorulu« s'a scrisu în expresiuni atâtu de dureroșe. Domnilor jurați! Vê este cunoscutu, că statulu în înțelesulu său bine înțelesu are să sprijinească societățile religioșe, dacă e necesaru chiar și din partea statului, că așa dară se desținează de mai mulți anu o sumă ore care și pentru biserică gr. or., spre a se plăti lefurile membrilor consistoriali, și o altă sumă spre a se ajutoră cu câte-va sute de fiorini mai mulți preoți, cari totdeodată sunt și tați ai mai multor copii. Pentru acesta, pe câtu știu eu, sunt destinați 24,000 fl. În anii trecutii acestă sumă s'a împărțitu prin consistoriulu la acei preoți, cari erau mai lipsiți. În anul trecut înșă, Ex. Sa d. ministru de culte află de neapăratu necesaru, ca preoții lipsiți să nu se mai adreseze la autoritatea lor preoțescă, ci nemijlocit la elu. Lasă să presupuneți, domnii mei, că acestă pretențiune a ministrului se face și altei biserici, și la episcopii catolici și protestanți, și să vă închipuiți, ce ați dîce la acesta. Nu știu ce a dîșu Ex. Sa mitropolitulu, dér sinodulu bisericeșcu, care s'a întrunitu în Sibiu după Pașcele acestui anu, a renunțat unanimu la acești 24,000 fl. și i-a respinsu, fiindcă a văditu că acesta e cel mai mare pericolu pentru autonomia lui. Așu fi în stare, domnii mei, să vă enumăr multe casuri, cari țințescu, după judecata fiecăruia, la imormentarea autonomiei bisericești dér știu, câtu de scumpu vé este timpul și de aceea voiu aduce numai unu singuru esemplu, care permite să conchideți la 100 altele.

În anul 1876 consistoriulu arhiepiscopescu instală provisoriu ca institutoru în Murășu-Illye pe unu ténér; acesta nu și vede de postul s'eu, devine acolo vice-notaru și esecutoru de dare și închiriaza o parte din locuința sa unui jidovu pentru cărciumă. Acesta se raportază consistoriulu, se publică unu nou concursu, sa anunță concurenții și se numesc unu teologu absolutu și pedagogu diplomatu. Celu numitu provisoriu înșă, care funcționă numai dură nune, se opune și se adresază autorității administrative, acesta respinge pe cel numitu de consistoriu și instalează în modu arbitraru pe cel provisoriu. Afacerea ajunge la ministru, se prelungesc dela 1877 până în 1880, în fine instalează cu forța pe cel numitu provisoriu. Domnii mei, dacă autonomia vreunei biserici creștine, dér fie măcar și mohamedană, astfelu se respectă, atunci cred, că respectivii credincioși ai religiei trebuie să fie foarte îngrijați de existența autonomiei lor mai departe. În astfelu de casu nu mai e vorba de o administrațiune de sine. E lipsă de școle, se adună unu capitalu, ca în puterea art. 38 și 44 de lege să se înființeze școle, căci în aceste legi se dîce expresu, că nu numai confesiuni, ci și societăți și privați pot înființa școle din mijlocele lor. În provincia mitropolitană

există și unu fondu alu fostului regimentu român bătănățen, acesta a adunat, sub administrațiunea militară forțe regulate de mai înainte, capitaluri pentru acestu scop și de ani cere permisiunea d'a-și pute înființa acolo unu gimnasiu. Este peste putința omenescă d'a primi încuviințerea! În orașelulu Bozovici omenii și-au ridicat, cu unu frumosu capitalu, o școală confesională; întręga populațiune aparține unei confesiuni; școla i s'a închis. Așa dară, domnii mei, aceste fapte vorbesc, nu mai înșir altele. Dacă tôte astea i s'ar întempla unei alte biserici, ce s'ar dîce la acesta? Acum o lună, cred, într'o diecesă reformată a Ungariei se alese unu nou episcopu, Pré Venerabilulu Karl Szasz. În discursulu său de inaugurare aflatu necesaru în anul 1884, se exprime, în biserică plină cuviutele greu cumpenitóre, că nu există nici o putere în lume, care ar cuteza să atingă autonomia bisericești reformate, și dacă ar fi, atunci credincioșii bisericești elvetice și-ar apăra cu hotărire autonomia lor până la sânge. Cum a ajunsu Pré Vener. Sa la expresiuni atâtu de greu cumpenitóre, cu atâtu mai puțin înțelegu, că majoritatea preponderantă a acestei biserici aparține națiunii maghiare și în fruntea ei se află Ex. Sa d. ministru-președinte și familia Tisza. Dacă o astfelu de biserică nu pôte avé nici unu motivu de a veghea cu atăta gelosie asupra autonomiei ei și de a amenința cu vârsare de sânge în cașulu când s'ar încumeta cineva s'o atace, ce rămâne atunci celorlalte biserici? După o lună Pré Vener. Sa episcopulu diecesan rom. cat. din Sătmăru, Schlauch, a ținutu în »Reuniunea St. Ladislau« unu discursu; elu nu amenință adecă așa grozavu, ca episcopulu reformatu, dar dîce despre autonomia: »că noi nici cu aceea nu ne putem mulțami, ca în statulu modernu să se dispună de afacerile noastre catolice de nobis sine nobis.« Așa dară d-nii catolici nu vreu cu nici unu preț să suferă, ca concetățenii de altă confesiune să se amestece în afacerile lor și siguru cu cel mai deplinu dreptu. Dar mi se va obiecta, că statulu are unu dreptu de supraveghiare. Bucuros vrem să recunoscem acesta, dar facem o ageră distincțiune între dreptu de supraveghiare și între jus patronatus. Dreptu de patronat are locu acolo, unde o comună, o persoană morală seu fizică zidesce o biserică seu școală și dîce: câtu timpu voiu trăi eu și copii copilor mei, seu ca statulu statulu, ne rezervăm dreptulu să decidem în afacerile ei pentru totdeuna. Când însă cineva crează din mijlocele sale, cum a făcutu s'araca biserică gr. or., nu știu până unde se întinde acestu dreptu de supraveghiare, și anume de merge așa de departe, că unu comisaru alu guvernului pôte veni, ca în anul trecut, să ia școlilele bisericești și să cerceteze totu fără scirea arhiepiscopului său chiar a sinodului. Domnilor, din aceste împrejurări veți pute socoti, că e forțe lăpăta credința, că se lucră la nimicirea autonomiei bisericești gr. or.; pôte fi falsă, dér există. Și că bănuiala e forțe îndreptățită, se pôte dovedi din trecutulu cel forțe trist alu acestei biserici, din fiecare foia a istoriei ei. Repostatul împăratu Franciscu a datu la 1810 instrucțiuni episcopului Vasile Moga, ce atitudine să ia în diecesa sa și cum să lucreze pentru cultura poporului; ș. a. i-a poruncit împăratulu, ba chiar să nu primescă în statulu preoțescu alți omeni tineri, decâtu de cei cari au absolvat gimnasiulu, și să caute a înființa unu seminaru. Episcopulu și-a permis a întreba: din ce fondu? Nu există nici unu. Timpu de 15 ani fusese scaunulu episcopesc vacantu și în suta trecută decenii întregi. Faceți o colectă! fu răspunsulu. Episcopulu încercă să celesteze la credincioșii săi, atunci în număr de 700,000, guvernulu provincialu însă se pare, precum se obișnuia atunci, că înaltulu ordinu l'a aruncat cum honore ad acta nevoind să știe de elu. Episcopulu totuși voia să aibă bani și se țin de ordinulu Maiestății Sale; elu fu amenințat cu arestare, așa că în anul 1832 trebui să fugă la Viena. Atunci veni din Viena ordinulu, să fie lăsat în pace; dar nu mai cuteză să înființeze unu seminaru. La mórtea sa, în anul 1845, acestă biserică avută în credincioși nu posedă mai multu de 60,000 fl. Până în ziua de azi în acestă arhidieceșă și chiar în Ardelu la Români nostri se potu vedea biserici făcute din gardu, acoperite cu paie, ba cunoscu localități, unde serviciulu divin se face încă în vre-o șură seu în locuința preotului. În orașulu Deșu se pôte vedé într'o stradă principală o baracă de scânduri ca biserică. În astfelu de împrejurări, când tótă lumea cere de la noi — și cu dreptu cuvântu — ca în interesulu statului și a poporului să căutăm a progresa pe câtu se pôte în cultură, să nu se mire cineva, când mereu se lovesce în organismulu bisericești, dacă poporul nu mai dă nimic, căci numai poporul pôte ridica școla și biserică, de la statulu forțe puțin se primesc. Și noi nu facem de silă; din 3 crucerii dăm unu pentru școla seu biserică, numai ca s'avem ceva. Și în 30 de ani acestu popor a ridicat peste 2000 de școle și o mulțime de biserici în ținuturi, unde înainte de împăratulu Josifu II nu era ertat să ridicăm biserici din materialu solidu, de cele în valóre de 5—30,000 fl. Dér deodată nu pôte face tôte unu popor răsăritu atâtu de multu înderétu. Tôte acestea însă vé potu da o idee, cu ce durere s'a primit scirea, că congresulu nu se va ține anul acesta. Autoritatea statului pune mare pond pe serbătorea lui Horia și Cloșca.

Știu forțe bine dintr'o mulțime de diare în diferite limbi că numele Horia, Cloșca și Crișanu trecu de infame. În opinia publica a celor mai mulți locuitori ai țării ei trecu de tăhari. Mi voiu permite să privesc în față aceste evenimente din 1784 și să pun întrebarea: fost-au acești bărbați în adevêru tálhari ori omeni onesti? Nici o vorbă nu voiu dîce dela mine asupra acestui obiectu, ci din două opuri ale duor distinsi bărbați de naționalitate maghiară: comitele Teleky Domokos și Szilágyi Ferencz. Până în 1848, mi-aduc forțe bine aminte, pe când studiam în Clușu, nou Valachiloru nu ne-ar fi trecut prin minte să exprimăm aceste nume, fiindcă amu fi fostu luați de urechi. Dar pentru aceea la ori ce mică mișcare eram regulat cu cuvintele: »te kicsiny Horia, te

Cloșca.« În fine, potu dîce, sf. spiritulu a luminat pe comitele Teleky, care și propuse să scrie istoria revoltei populare de atunci după documente oficiale. Elu a isbitu mai puțin ca profesorulu Szilágyi, dar pe baza documentelor ce le citează, dîce într'unu loc: dacă ar fi fostu adevêratu numai jumătate din ceea ce a avutu să suferă poporul din Ardelu, n'ar fi nici o mirare, că acestu popor ajunsu în fine la desperare a apucat armele. (Aci acusatulu arată suferințele țărnilor din suta trecută, că mulți lucrau 208 zile pe anu cu 4 boi pentru proprietaru, că ordinile împăratești nu se băgă în seamă, că poporul fugea din cauza chinurilor sale din țară, care tocmai eră amenințată de Turci, și împăratulu nu pôte fi indiferent în față acestui pericolu; dar guvernulu provincialu nu vrea să știe de nimic. Împăratulu dase ordinu să se conscrie poporul și să se înmulțescă grănicerii, ér guvernulu provincialu împlea temnițele cu Români, cari se anunțau la conscriere. Cu tôte acestea revolta ni se atribue ca o infamie). Dar chiar numai în timpu de unu seculu s'au ivit o mulțime de conspirațiuni, mai ales în Ungaria, și ce omu din lume batjocuresce astăzi pe respectiva naționalitate în fiecare și? A fostu grozavulu complotu din 1735, când Serbi cu reformați din Ungaria hotăriseră la Arad și în comitatele învecinate să pue în lucrare o revoltă generală. Ei au fostu trădați, trei au fostu rupți cu róta, alții spânzurați și decapitați, și tôte temnițele erau pline cu ei. Veni anul 1793/94 cu elu grozavulu complotu alu abatelui Martinovici, prin care veni în pericolu întreaga familie imperială. Cui i-a trecut prin capu, să intereze pentru acesta naționalitatea și confesiunea respectivilor, cum ni se face nou? Așu putea cita casuri din anii treizeci, când, cu ocaziunea revoluțiunii polone, concetățenii nostri plecau în cete prin Galiția în Polonia rusescă, ca să dea ajutoru. Vășu putea numi grozavulu complotu din 1855, când erau în pericolu toți oficerii și funcționarii împăratești. Numai noi trebuie să suferim, numai noue ni se strigă în Clușu, Oradea mare, Tergu Mureșului: Hora-Cloșca! Acesta e unu din adevêratele motive pentru care în fine și-au dîșu omenii tineri: până când se n'se arunce acestă infamie?... Resultatulu revoltei a fostu desființarea iobăgiei.... Prin acestea am vrutu să dovedesc, că nu trebuie să se mire cineva, decât aceste nume după o sută de ani apar astfelu; numai așa se pôte judeca partea a treia a articulu, cea politică, în care autorulu vorbesce despre Plevna ungrurescă ș. a.... Prin ea înțelegem sistemulu actualu, care nu numai de noi Români e combătutu, ci și de alte multe partide: de cea dela 1848, care nu vré să știe nimic de dualismu; de partida din 14 Aprilie 1849, de acestă grozavă partidă, care încă nu vrea să știe nimic de elu. E un amu combătutu dualismulu ca atare, dar felulu și chipulu cum se aplică acestu sistem asupra noastră negreșitu că nu pôte să ne placă și trebuie să ne apărăm, când legi, care s'au făcutu fără noi, dar cărora ne supunem, nu se țin în onóre.

După acesta a luat cuvântulu apărătorulu Franz Frúhbeck. (Va urmă).

Supărări și dorințe.

Din incidentulu procesulu de presă alu »Observatorulu«, organulu oficialu alu lui Tisza Kalman, »Nemzet«, scrie următoarele:

»Noi nu ne ținem de aceea, cari în afaceri de ale naționalităților sunt aplecați de-a pune unu prea mare preț pe însemnătatea agitațiunii unor estremi. Dér cutezăm a afirmă, că opiniunea publică maghiară fără deosebire s'a săturat deja de asemenea sentințe. Vederile partidelor cu privire la măsurile excepționale, ce le-a anunțat guvernulu în afacerea tribunalelor de presă, potu fi și sunt diferite; nu credem însă că va există deosebire de vederi în privința aceea, că trebuie să ne gândim asupra modurilor prin cari să putem împedecă, ca tribunalele legale ale Ungariei să fie constrinse a declară ca scutită de pedepsă o asemenea agitațiune ca aceea ce se cuprinde în articulu memorat alu »Observatorulu.«

La acestă dorință exprimată de diarulu »Nemzet«, observă opoziționalulu »Ellenzék« din Clușu următoarele:

»Decă în guvernulu Tisza ar fi acea energiă și acelu tactu, ce i-lu atribue lingușitorii lui cu mândria de multu ar fi gâtat'o cu agitațiunile trădătore de patriă ale naționalităților și mai ales cu foile de soiu »Observatorulu« a »Gazetei« și a »Tageblatt-lui.« Ar fi gâtat'o fără se bată la ochi și fără de a mai alarmă tótă lumea, cu așa dîșele măsurii excepționale legislative. Forțe simplu pôte se fie modul. Cercurile curților cu jurat și reședințele lor și așa guvernulu le-a stabilitu pe calea ordinațiunilor. Dér de multu, forțe de mult ar fi pututu să schimbe aceste reședințe pe calea ordinațiunilor; și de esemplu ar fi pututu să declare de reședințe ale juriului: Budapeșta, Cașovia, Seghedinulu, Debreșinulu și Clușulu. Jurații patriotici ai acestor orașe ar fi pututu apoi să le de peste degete unor foi ca »Gazeta«, »Observatorulu« și »Tageblatt«-ulu, cari agitază cu așa urită nerecunoștință și neînfrânare....

Incheiându »Ellenzék« declară, că pentru asemenea măsurii nu e capabilu sistemulu mame-lucescu, și nu e de ajunsu o tactică ușurică, care se ocupă de nimicuri, ci e de lipsă tactu, sunt de lipsă idei politice....

SCIRILE DILEI.

Cetim în »Pester Lloyd:« Președintele societății de lectură universitară din Pesta a făcut arătare rectorului în contra acelor universitari slavici, cari au înscenat serbarea de înfrățire a tinerimei universitare serbe, române și slovace, și l'a rugat să dea acestor agitatori nepatrioticilor o pedepsă exemplară. Rectorul D-r. Desider Bita a citat pe tabla neagră ad audiendum verbum pe președintele banchetului Alexandru Petrovici și l'a lăutreat despre scopul și direcțiunea născuțelor urmări de junimea universitară slavă și despre purtarea ei. Precum anunță »Hircsarnok,« în curând vor fi trași și alții la interogatoriu. Intre tinerimea universitară se înscenază o mișcare, cu scopul ca studenților universitari, dușmanii Ungurilor — în casă că senatul academic n'ar proceda cu totă strictetea în contra capilor astorfelu de agitațiunii — să le facă imposibilă, pe cale socială, rămânerea lor la universitatea din Pesta.

—0—

Renunitul violinistă Gerhard Brassin împreună cu pianista Clara Stein voru da Vineri în 14 Decembrie st. v. un Concertu în sala Hotelului Nr. 1. Brassin a concertat mai în toate capitalele Europei cu succesul cel mai strălucit, și în toate părțile a sciut să câștige atât simpatia cât și mulțămirea publicului ascultător. Asemenea și pe d-na Stein o cunoșcăm pe o pianistă bună și sigură. — Programa vomă publică-o într'un număr viitor.

—0—

Procurorul din Timișoara a fost încunoscițat de guvernul francez, că Johann Gärtner, de loc în lângă Timișoara, soldat în legiunea franceză streină, a fost împușcat la 12 Augustu a. c. în Tonching pentru desertare.

—0—

»Niederösterr. Escompte Gesellschaft,« despre care am comunicat în numărul trecut, s'a înființat la 1853 cu un capital de 7,000,000 fl. Beneficiul neto din 1882 a fost de 741,532 fl. Lucas Jauner era locuitorul de director și șefu alu despărțământului de escomptu.

—0—

Cu ocaziunea orcanului de la 8 Decembrie n., în satul Ternöwetz, în Stiria, a izbucnit un foc, care într'un sfert de oră a luat astfel de dimensiuni, încât din totu satul numai șese case au scăpat de miseria e la culme.

—0—

Din Belgrad se telegrafiază, că castelul regal din Dragujevaț, care fusese reședința principelui Miloșu, ars. Castelul înăuntru era ornat cu un lux orientală și conținea o bogată colecțiune de antichități și reședință turcescă.

—0—

Hagi Loja, vestitul capu de insurgenți din Hertzevina, a ajuns la Mecca și a fost întâmpinat afară în oraș de mai înțrega populațiune, primindu-l cu entuziasm.

V e g h i a ț i !

Sub titlul acesta scrie »Budapester Tagblatt« :

Departa pe marginea orizontului politică lucesc surtile nesigure ale unei ocupațiuni viitoare. Noi creștem asigurărilor, ce le-au dat mai deunăzi ministrii Kálnoky și Kállay, că guvernul comun n'are acum de gând să treacă peste Mitrovița. Noi le credem așa de sigur, după cum am creștut asigurărilor contelui Anasszy, că Austro-Ungaria nu are de gând să ocupe Bosnia. Totuși, esperința ne-a arătat, că locuitorii din Budapesta de pe Balplatz nu știu să dea evenimentelor sensu dorit, ci sunt răpiți și duși de ele în nise teribile în care, cel puțin după asigurările lor, nu voiau să intre, — mai întâi la Bosnia și mai târziu la Salonic. Dacă Ungaria împedea, ca bărbații de stat să nu se arate era mai slab decât evenimentele, și ea se vegheze, ca să nu fie odată fără de știință și voia ei țerită într'o aventură orientală. Primele încercări ale încercărilor viitoare, care ar putea invita la o ocupațiune, se arată de curând erași. În acele țări ale Albaniei nordice, în care populațiunea creștină nu vrea cu nici un preț să devină muntenească și să se arate cu armele în mână își apără apartinența sa la Turcia, și în țările apăsătoare stărilor anarchice, ce iau dimensiuni mai mari spre sud. Contele Kálnoky a asemănat ocupațiunea austriacă starea din Albania cu cea din România înainte de ocupațiune, un semn că vindecarea țării face numai printr'o ocupațiune. Incurcăturile albane singure n'ar fi amenințătoare, der pe lângă ele se mai are de a face de câțva timp o campanie de scene îngrozitoare în Macedonia, care se agită mai cu seamă în țările și Rumelia orientală, der și în Rusia, Grecia și în Italia. Foile din Londra, mai cu seamă cele guvernamentale sunt pline de raporturi despre fapte crâncene și

barbare, ce le comită bandiții turci contra Bulgarilor creștini din Macedonia. Celui ce ar crede numai a deca parte din istorisirile acestea, i-ar îngheța inima de groză. Ciudat lucru, că despre atrocitățile din Macedonia nu raportază ziarele din țările vecine nimic, pe când cele engleze spun grozăvenii. Folia bulgară »Marița« vorbește despre o bandă de hoți, care a omorât atâți Bulgari, că și Turci. Corespondențele numeroase ale foilor grecesci aduc istorii senzaționale despre jăfuirea unor sate și curți de către bandiții Numesci pe căpitanul bandei Goriski Pop (popii munților.) Bandiții sunt cel puțin în parte creștini. Haiducia este o instituțiune vechiă bulgărescă. Fără îndoială n'avem de a face cu-o persecuțiune a creștinilor, ci cel puțin brigandajul obicnuit a luat dimensiuni mai mari și garnisonale turcesci, cari de un an nu și-au căpătat simbria. Nu desvôltă destulă energiă în urmărirea lor. Aceste lucruri sunt ce e drept deplorabile, totuși Auglia, care are de a înregistra în fiecare lună în Irlanda câte o duzină de omoruri agrare, incendii, sluituri, spargerii cu dinamita, care omoră în Guinea-nouă pe indigenii pacifici în masse cu dinamita, pe Trinidad impușcă pe Culisii hindostani cu grămada, pentru că voescu să serbeze serbătorea lor principală religioasă Mohurrum, Anglia se și vedea bârba în ochii săi și se nu totu arate țandera în ochii Turciei. Der din contră în Britania s'a încins o agitațiune de atrocități macedonene și s'a transplătat și în parlament și Gladstone capătă pe cale telegrafică dela comitetele bulgăresci de binefacere sciri despre persecuțiunile creștinilor.

Ce origine are mișcarea cea nouă a atrocităților, care scopu ilu urmărește încă nu se poate sci. Totuși este lucru ciudat că agitațiunile au început după Skiernevice. Voesc Gladstone să abată atențiunea puterilor dela Egiptu? Său că voesc ca prin Macedonia să desfășure era cestiunea orientală și cu această ocaziune să bage în sacu Egiptul și să învrăjbescă pe Austria cu Rusia? O cestiune orientală există numai când au lipsă puterile de una, dicea odată br. Hübner. Rusia și Austro-Ungaria, cari în basa tractatelor după cum s'a știu în mesagiul tronului, s'au înțelesu, n'au lipsă de cestiunea aceasta. Der Anglia și Italia, care rămesc după Tripolitania din Africa, o doresc. Și prin descrierile ce le facu Englesii și Italianii despre persecuțiunile creștinilor din Macedonia ușor se poate aprinde fantasia și fanatismul în massele rusești. Nici un domnitor nu este așa de dependente de capriciile masselor, ca autocratul din Russia. Alexandru III. poate fi silit la o invasiune ca și Alexandru II. Și atunci înțelepții noștri comuni ne voru documenta, că, ca să călcăm șerpele panslavismului pe capu, vomu trebui să ocupăm Salonicul și Macedonia și Albania. Dacă voru fi înaintat lucrurile până la intervențiune, după cum se agiteză deocamdată pe calea țaristică din Londra și din Petersburg. atunci lavina nu se va mai pota opri.

De aceea deputații noștri să vegheze, ca monarchia să nu se incurce în angajamente diplomatice. Dacă nu vomu lua seama, se va face împărțirea ultimă a Turciei mai înainte de a fi învinsu noi urmările aventurii bosniace. Și în ziua, când trupele noastre de ocupațiune voru ajunge la marea egeică, nu se mai poate ținea dualismul, care o Bosnia poate să suporte pentru câțva timp, deră de sigur două sau trei Bosnii nu va putea suporta.

Din espunerile fôiei pestane ar rezultă, că dualismul numai în marea egeică se poate încerca ca Egeu. Deră până acolo nu scim deșu, cum va putea ajunge Austria. Multu sânge ar mai trebui să verse.

Maghiarisarea în fosta graniță militară.

Din Jurul Panciovei, 5 (17) Decembrie 1884.

Cred, că nu va fi fără interesu pentru cetitorii »Gazetei«, dacă voru afla câte ceva din ținutul Panciovei. Nu stăm nici noi mai înderăt în suferințe, decât poporul din alte părți ale țerei, suferințe ce avem să le mulțămim părintescului guvern Tisza. Activitatea națională a Românilor din acestu ținut de graniță cu durere trebuie să-o spunu, că nu stă în nici o proporțiune cu necazurile noastre. Orbecăm, căci ne lipsesc conducătorii consciențioși. Unu singur avocat român avem în Panciova, pe d. Tisu, care singur nu poate lupta contra curențului turbat, fiindu răpiț de acesta și mulți inteligenți români, cari au mai rămas conducători ai poporului încă de pe timpul, când exista graniță militară. Preoții, cu puțină excepțiune, s'au asociat cu lupii la paza turmei lor. Politică de buzunar și tactu greșit preutindenea.

Școlile comunale date de foșii grănițeri în paza directă a ministerului își păstrează încă caracterul lor național, ceea ce va fi datu ansă d-lui Trefort de a grăbi cu înființarea școlilor de stat mai prin toate comunele. În toamna trecută se înființară mai multe școlu de stat unguresci în comune, unde locuitorii sunt nemaghiari. Foșii grănițeri se căscă acum destul, cu

tote că ei înși au cerut înființarea acelor școlu, voind să și învețe copii nemțesci, căci autoritățile le-au promis propunerea limbii nemțesci. Despre această limbă acum nici pomana în școlu de stat. Acesti omeni, ca foști grănițeri nu se lasă a fi capacitați, ci lucră de capul lor. Acum se vedu înșelați cu realizarea ideii de »Staatschule« de ordină. Maghiarisarea nu se putea altcum școlu la capu și nu știu ce altu înțelesu ar avea crearea de școlu de stat în comune mari și bogate, cu personalu învățătorescu de ajuns, — precum e comuna Satul nou, unde sunt optu învățători. În fine vă mei comunică că în școlu de stat înființate acum pentru Serbi și Români, copii invață rugăciunile în limba maghiară.

Să vorbesc ceva și despre afacerea prefectului Stancics. După cum aușim, în Panciova s'a formatu o partidă pentru răsturnarea prefectului Stancics și în ce'e din urmă e posibilu să vedem și această întâmplare. Se afirmă că și vice-președintele tribunalului din Panciova e compromis în această afacere. Ba să facu combinațiunii cu d. Izakovits deputat dietal, care are să inlocuiască pe Stancics. Sărman Pancioveni!

După atâtea vești rele și una bună: D. dr. Ales Popu, medicu com. în Satul nou, este denumit de phisicu onoraru comitatensu în cercul Panciovei. Comisiunea administrativă luand în considerare ostenele d-sale pentru serviciul sanitaru din acestu ținut l'a răsplătitu foarte frumos. Mulțămim și noi din inimă d-lui Popu pentru salvarea onorei Românilor din ținutul Panciovei.

Unu opinuaru.

CORESPONDENȚA NOSTRA DIN COMITATE.

De pe malul Mureșului, 10 Dec. n. 1884.

Cu durere, cu neplăcere și măhnit, mărturisesc, punu mâna pe penă se vă comunică următoarele:

Precum ordinea bună și curățenia în casă decorează casa și servește de onore și de laudă femeii economice; așa servește de onore și de vădă unui popor, unei națiuni moralitatea, — care însă la masa poporului nostru este atacată și infectată în partea cea mai gingașă. Ecă câteva casuri:

La conveniri avute și în anul acesta cu preoți și cu țerani economi de ai noștri, omeni demni de totu respectul, inteligenți și cu vădă în comune, am aușit din gurile lor plângerii, că s'a înmulțit concubinatul de moralisatoru. Concubinatul a luat dimensiuni nu neînsemnate și la inteligența noastră, căci în unu singur oraș din apropiere, nu de mult unu individ aparținătoru inteligenței noastre și-a luat de soț o persoană răscumpărată din locu publicu. Funcționar de rang mai înalt și iau concubine la casă între copii; asemenea particulari cu stare materială bună trăiesc în concubinatu cu persoane depravate și încă toate neromâne, care știu pune din averea lor la o parte pentru ele, trăgându chiar și din gura copiilor. Apoi atari bărbați mai devin și isolați în viața socială, deorece chiar și cunoscuții și amicii lor îi cercetă acasă numai ca siliți, dame române și neromâne nu le calcă pragul.

Unu altu bărbat de ai noștri din altu oraș, se nu mă estind mai departe, asemenea trecut prin toate școlu, cu pretențiune justă de omu cultu, avându oșcare neînțelegerii cu soția sa legiuită, pe acesta a părăsit'o, ba s'a demis până la atata, încât o a și calumniat în foile noastre publice, necugetându că cu modul acesta, neuitat nici la țările streine, poate vătama ambițiunea și simțulu secului femeesc alu nostru, deorece neînțelegere între căsătoriți se deslăgă pe altă cale, er nu prin țiare, și-a negat uniculu copil avutu cu soția legiuită, fie din avariță, fie ca să facă plăcere favoritei cu care veșuesc în concubinatu.

Acestea sunt casuri grave, care lovesc adencu în moralitate, cu atatu mai multu că lovirea vine chiar dela cei chemați a propaga moralitatea. Lovitura cea mai grea însă o simțu părinții, cari jertesc totu pentru creșterea ficilor lor și pe urmăși vedu sacrificiile atatu de rău răsplăcite.

Apelăm dară la inteligența noastră, ca ea să fie precaută, să nu blameze nemul românesc, să nu premergă poporului cu exemple rele, căci elu, bietul, din puținul său și-a sprijinitu fii lipsiți, le-a făcutu posibilă frecventarea și absolvirea studiilor în speranță, că aceștia înzestrați odată cu știință și învățatură ilu va recompensa laminându-lu, împărțându-lu cu sfaturi salutare, îi va premerge în toate cu exemple frumoșe. Destul suferim de alte neajunsuri, cari prin demoralizare nu pot decât să ni se mărescă.

La numărul acesta se alătură catalogul de cărți alu tipografiei »Aurora« din Gherla.

Editoru: Iacobu Mureșianu.
Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu

Cursul la bursa de Viena

din 19 Decembrie st. n. 1884.

Rentă de aur ungară 6%	124.10	Bonuri croato-slavone	100.—
Rentă de aur 4%	95.35	Despăgubire p. dijma de vin ungar	98.50
Rentă de hârtie 5%	90.75	Imprumutul cu premiu ungar	115.—
Imprumutul căilor ferate ungare	145.20	Losurile pentru regularizarea Tisei și Segedinului	116.50
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostiu ung. (1-ma emisiune)	97.20	Renta de hârtie austriacă	81.80
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostiu ung. (2-a emisiune)	120.—	Renta de arg. austr.	82.10
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostiu ung. (3-a emisiune)	106.—	Renta de aur austr.	104.05
Bonuri rurale ungare	100.50	Losurile din 1860	135.25
Bonuri cu cl. de sortare	100.25	Acțiunile băncii austro-ungare	842.—
Bonuri rurale Banat-Ti-mișu	100.25	Act. băncii de credit ung.	297.75
Bonuri rurale transilvane	101.25	Act. băncii de credit austr.	288.—
		Argintul — Galbini împărătesc	5.78
		Napoleon-d'ori	9.76 1/2
		Mărci 100 imp. germ.	60.25
		Londra 10 Livres sterline	123.30

Bursa de București.

Cota oficială dela 5 Decembrie st. v. 1884.

	Cump.	vënd.
Renta română (5%)	—	—
Renta rom. amort. (5%)	—	—
convert. (6%)	—	—
Impr. oraș. Buc. (20 fr.)	—	—
Credit fonc. rural (7%)	—	—
" " " (5%)	—	—
" " " urban (7%)	—	—
" " " (6%)	—	—
" " " (5%)	83 2/3	—
Banca națională a României	1290	1315
Ac. de asig. Dacia-Rom.	325	—
" " " Națională	—	—
Aur	12.75%	—
Bancnote austriace contra aur	—	—

Cursul pieței Brașov

din 20 Decembrie st. n. 1884.

	Cump.	Vënd.
Bancnote românesce	8.68	8.72
Argint românesc	8.60	8.64
Napoleon-d'ori	9.74	9.78
Lire turcesce	10.98	11.—
Imperiali	9.98	10.—
Galbeni	5.70	5.72
Scrisurile fonc. »Albina«	100—	101.50
Ruble Rusesci	1255—	1260—
Discontul	7—10 %	pe an.

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tutangheria lui Gross (în casa prefecturii.)

Acei domni abonați ai noștri, cari au plătit prețul abonamentului pe jumătate de an și seau pe un an, înainte de 1-a Aprilie a. c., sunt rugați a ne trimite diferența prețului urcată dela 1 Aprilie c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., și pentru România 8 lei.

ADMINISTRAȚIA „GAZ. TRANS.“

Acum! séu nici odată!

Am luat asupra'mi vânzarea provisiilor imense de mărfuri lucrate din spumă de mare și chihlimbar veritabil de-o fabrică însemnată și spre a le preface cât mai curând în bani, vându cu prețuri de batjocură, încât d'abia se plătesce prețul fabricărei, adevă care bucată

numai cu numai cu **fl. 1.30**

Pipe (lulele) pompôse din spumă de mare artificială ajustate cu cel mai fin argint de China, după dorință în toate formele, așa numite de Ulm, Debretin, Csikos, Rakoczi, séu ori cum, tăiate netede, fie-care bucată numai fl. 1.30.

Pörtă-Tigări și Pörtă-Tigarete din cea mai fină spumă de mare veritabilă cu cel mai fin chihlimbar veritabil și în 30 diierite forme, netede séu cioplite, cu sculptură bogată, cu cai, tot felul de animale, cu flori, ornamente și săpături de fantasiă. Fie-care bucată pom-pôsă într'unu etui de catifea costă numai fl. 1.30.

Ciubuc, pipă (lulea) turcescă din spumă de mare artificială. comoditatea cea mai mare pentru totu fumătorul, cu ciubucul ei de vișin veritabil din Baden cu miros minunat, la olaltă cu prețu scăduțu numai de fl. 1.30.

Plăcerea cea mai mare

este pentru fiecare fumător, cât de frumos, cât de minunat se chilotază mărfurile mele de spumă de mare veritabilă, de vreme ce fiecare bucată o prepară cu cêră lucrători esperți; vânzarea și trimiterea cu ramburs postală, numai scurtu timp prin renumita firmă:

„FEKETE“ Meerschamwaaren-Depôt
WIEN, Mariahilf, Engalgasse 10.

Suvenir și cadou

primesce gratis

dela mine ori cine ca dar pompos și prețios de sêrbetore Crăciunului. Prin acest cadou speru a'mi câștiga o clientă numerosă și stabilă, și aducă acest sacrificiu, care de sigur va îndemna pe fie-care mușteriu, ca să se aprovizioneze totu-déuna la mine. Acuma oferu pentru daruri (cadouri) de crăciun și de anul nou

10 obiecte prețioase

una bucată valoréză atât, cât costă tôte la olaltă

cu floreni 2.50.

Pentru domni:

- 1 Ceasornic de cabinet.
- 1 Pörtă-Tigară de spumă de mare
- 1 Lanț de ceasornic, aur artificial
- 1 Joujou aurit pentru ceasornic
- 1 Cravată de mătase
- 1 Inel imitație de brulant
- 1 Garnitură nasturi mod. pentru manșete
- 1 Etui de chibrituri
- 1 Etui japonez pentru țigări
- 1 Suvenir etern gratis.

Pentru dômne:

- 1 Șal mare de erna
- 1 Maramă de mătase
- 1 Ac de broșe minunat
- 1 Păreche cercei pompos
- 1 Medalion elegant
- 1 Inel de damă imit. de brulant
- 1 Pungă pentru bani
- 1 Decorație frumoasă pentru masă
- 1 Obiect de lux
- 1 Suvenir etern gratis.

Unu singuru obiect are deja aprôpe valôrea, cât se cere pentru tôte 10 bucăți, totuși le dau tôte 10 bucăți **numai cu fl. 2.50** fiecărui contra ramburs postală.

Embalagiut este asemenea gratis.

Comandele sunt a se adresa singuru și numai la

Wiener Versendungs-Geschäft „FEKETE“
Wien, VI Engalgasse Nr. 10.

Albituri cusute în casă.

Mai jos însemnatele albituri (rufe) de calitate cea mai fină, bună și cea mai grea pentru Dômn și pentru Dômne se vëndu cu prețuri originale de fabrică aprôpe pe de geaba și spre dovada strictă solidității se primesc înapoi ori ce este convenabil, prin urmare ori ce comandă fără riscu.

Cămăși pentru dômne din cel mai fin Chifon englezesc și cu broderii ritabile de Helveția, o broderie adevărată de artă, bucată fl. 1.50. Totu asemenea din Chifon de fabrică lui Schroll, lucrate în modul cel mai elegant și cu broderie bogată, bucată cu fl. 1.80, duzina fl. 20.

Corsete de nôpte pentru dômne din aceeași calitate, fôrte lungi și tôte lungimea cu broderie veritabilă de Helveția, unu obiect pompos pentru fiecare dômna, bucată cu fl. 1.50, duzina 16.50. Totu aceea din barchet cel mai fin și mai greu, fôrte lungi, brodate în tôte lungime bucată cu fl. 1.60, duzina cu fl. 18.

Fuste pentru dômne din postavu cel mai fin și mai greu înprejur cu pliss și colțuri, lucrate cu lină bună, bucată fl. 2.80, înpodbite cu catifea și atlas, suprafine bucată fl. 3.80, barchet vârgat înpodbite fin bucată fl. 1.60.

Cămăși pentru domni din Chifon cel mai fin englezesc, cu piept în patru foi, lângă la gît după dorință, bucată fl. 1.50, duz. fl. 16.50. Totu asemenea din Chifon Schroll, cel mai fin lucrate la France, bucată fl. 1.70, duz. fl. 18.80 și bucată la fl. 2, duz. 22.50

Cearșafuri din pânză bună ca pielea, fără cusătură, complet, pentru patu cel mai mare 8/4 lățimea, bucată fl. 1.35, duz. fl. 15.

Pânză de casă 30 coți, fabricatu cel mai bun și mai greu pentru trebuința casei, lățime 5/4 fl. 7.50, 4/4 fl. 5.50 bucată. Prețurile bumbacului se urcă repede, peste scurtu timp va crește și pânza îndoită, d'aceea este de recomandat a se grăbi fie-care cu cumpărarea.

Garnituri pentru masă țesute cu desemnuri de flori, constând dintr'o masă (pânzatură) 12 șervete, numai fl. 2.85. Totu asemenea, lucrate în mod frânțuzesc, fôrte fine, cucucrii bogate pentru 12 persône, garnitura cu fl. 3.45. Garnituri de masă din damascu cel mai fin, țesute cu desemnuri de flori, constând dintr'o masă mare pentru 12 persône, și 12 șervete mari, potu asemenea, lucrate suprafin, garnitura numai cu fl. 5.60.

Prosôpe (ștergare) fie-care bucată îndoită separat cu chenar roșu și cu cucuri lungi, picetate, pompos de frumoșe, duz. fl. 3.75.

Basmale de mătase din mătase grea de Lyon în tôte fețele, fie-care bucată altfel colorat, duz. numai fl. 3.50.

Ciorapi de mătase Finish vârgați în colorile cele mai pompos, roșu, albastru, violet și cafeniu și chamois, lungi până peste genunchi, 3 perechi fl. 1.15.

Garnituri de Gobelin constând din 2 învelitori de patu fine și o învelitoare de masă cu curi de catifea, lucrate în colorii minunate și costă garnitura, adică tôte trei la olaltă numai fl. 7.50.

Comandele sunt a se adresa, trimițându-se mai înainte prețu, séu cu ramburs postală.

Wäsche- und Manufactur-Waarenhaus

Rabinovics

WIEN, Leopoldstadt, Schiffamtsgasse 20—R.

Mai pe nimica

am cumpăratu licitando 1980 bucăți cele mai fine ceasornice

dela una din cele mai mari fabrice din Geneva, și sunt astfel în stare a espedia promptu mai jos însemnatele ceasornice fine la ori cine 'mi va comanda cu prețuri de batjocură, a costat mai înainte capacele și regularizarea acestora atât, cât se cere acum pentru întregulu ceasornic.

Numai cu fl. 5.10 unu ceasornic de bznarâ Cilindru, din cel mai fin nikel, aur dublu séu argint frânțuzesc, gravat séu guiloșat fin, regulat la minut. Totu asemenea din argintu bun de 13 probe adevărit de câtră oficiu c. r. și greu aurit cu fl. 7.

Numai cu fl. 7.40 unu ceasornic Anker din cel mai fin nikel, aur dublu

séu argint frânțuzesc, gravat și guiloșat fin, pe 15 rubinuri, cu secundă regulată la secundă. Totu asemenea argintu bun de 12 probe adevărit de câtră oficiu c. r. și greu aurit cu fl. 13.

Numai cu fl. 8.50 unu ceasornic nicu remontoire Washington nikel veritabil, aur dublu séu argint frânțuzesc, de tras fără de cheie, hanismu din nikel fin, totu asemenea argintu veritabil 13 probe adevărit de câtră oficiu c. r. cu fl. 13.

Pentru o umblare regulată se garantează pe cinci ani.

Pe lângă acestu preț fabulos etin se mai dă gratis la fie-care ceasornic câte unu lanț elegant aur dublu frânțuzesc.

Comandele sunt a se adresa, mițându mai înainte prețu, séu cu ramburs postală câtră

Uhren-Fabriks-Hauptdepôt

WIEN, II, Schiffamtsgasse 20.

I. H. Rabinovics.